

Ciele a základné metodické nástroje ekonomickej analýzy. (pred.)

Analýza – všeob. metodológ. postup ved. skúmania

-objekt skúmania sa rozkladá na jednotlivé časti tak, aby sa ich poznaním, hl. odhalením vzťahov, dospelo k hlbšiemu pochopeniu skúmaného objektu

-služi na získanie nových poznatkov

1972 : prírodovedec Trigogin získal Nobelovu cenu, zaviedol pojmy : turbulencia a chaos

objav : fyzikálny svet je svetom zmien, príležitostí a začiatkov

Trucker : „ Riadenie v turbulentných časoch“

Peters : „Ako zarobiť na chaose“

Jadro poznania teda nespočíva v rozkladaní ale zachovaní celistvého názoru; spočíva v posúdení celku a jeho meniac skladby. Pri A musíme vždy vylúčiť ciele, stanoviť problém

Ekonomická analýza : metóda vedeckého poznania a ekonomického výskumu

metóda prístupu k ek. realite (zameriava sa na objekty skúmania, kde je ek. realita)

hlavný nástroj : ekonomické modely

Rozbory: ekonomická disciplína; je to širší pojem a je skôr z hospodárskej praxe

využíva nie len metódy ekonomickej analýzy, ale aj ďalšie metódy

Ekonomické modely

hlavný nástroj EA; model = znázornenie objektívnej reality (abstrakcia)

Typy modelov: 1. **ikonické** (ikonografické) : napr. model kozmickej rakety, modelárske litidielka, model papierových šiat (strihy), model molekuly DNA

2. **Analógové** : nemusia sa podobáť na originál a majú podobu reálneho systému

3. **Symbolické** (matematické, ekonomické) majú podobu symbolov, reálnych objektov; používa sa tu matematická symbolika ; napr. : model EA

Použitie všetkých modelov je podmienené dobrým programovým zabezpečením. **Dobrý model** jasné stanovenie problému; opiera sa o : - nesporné predpoklady (ekonomická teória)- sporné predpoklady (hypotézy, ktoré však musia byť veľmi blízke skutočnosti, pretože môžu veľmi ovplyvniť riešenie); je najjednoduchším spôsobom riešenia

Formulácia modelu znamená:

1. stanoviť premenné a parametre

2. sformulovať podmienky definičné vzťahy; funkčné vzťahy; predpoklady fungovania

premenné- menia sa v procese modelovania; sú vnútorné premenné modelu

- nemôžem ich zmeniť; môžem na nich len pôsobiť , aby sme dostali žiadaný výsledok

parametre- sú vonkajšie informácie modelu; nie je predmetom výpočtu modelu; napr. : daňová sadzba je konštanta vzhľadom k modelu ale tiež sa môže meniť- poukazujú na to, ako sa zmení výsledná veličina vzhľadom na zmenu niektorého parametra

Zákl. typy ekon. (symbolických) modelov.

1. Deskriptívne : sú to vlastne popisné modely („čo sa stane ak...“); napr. simulačný model

2. Normatívne: napr.: optimalizačný model, ktorý max/min určitú účelovú funkciu; ak nemôžem využiť optimalizačný m. využijem simulačný m.

1. Heuristické: aplikujeme tu intuitívne pravidlá ; používajú sa pri spracovaní stratégií pomocou metódy scenárov

2. Prediktívne: pri predvídaní budúcnosti; zahrňuje predpoveď vývoja časového rádu

ďalšie členenie ek. modelov:

3. mikro- a makroekonomické

24. statické: všetky premenné sa vzťahujú k rovnakému časovému obd. napr.: N funkcia

dynamické: zohľadňujú časový priebeh procesov napr.: modely zásob

3) 5. deterministické: predpokladajú, že ide o determinované t.j. funkčné vzťahy (k určitej hodnote jednej premennej je priradená hodnota 2. premennej napr.: model tvorby zisku)

stochastické: predpokladajú, že uvedené vzťahy sú stoch. t.j. náhodné (určitej hodnote 1 premennej zodpovedajú s urč. pravdepodobnosťami rôz. hodnoty druhej premennej napr.: model HZ s využitím metódy Monte- Carlo)

Analytické modely a ich využitie v analýze. (kniha)

Modelovú techniku možno úspešne využiť pri riešení typ. úloh analýzy: pri A odchýlok. Predpokladaná a skutočná úroveň či vývoj ukazovateľa (-ľov) sa veľmi často líšia. Za istých okolností je odchýlka pozitívom a za iných je jej vplyv negatívny. Ťažiskovými úlohami analýzy sú: a) identifikácia relevantných činiteľov b) kvantifikácia ich vplyvu

Výdatnú pomoc pri riešení a) sú analytické modely. Zvyčajne majú podobu matematického vzťahu definovaného medzi analyzovaným ukazovateľom a analytickými ukazovateľmi.

Podmienky tvorby analytických modelov:

-všetky ukazovatele musia mať dobrú ekonomickú interpretáciu

-ich matematické vzťahy nemusia vyhovovať matematickým pravidlám

-ďalej je nutné –nestrácať zo zreteľa: cieľ analýzy; podmienky a možnosti A podniku; výber činiteľov musí byť podriadený daným podmienkam tvorby anal. modelov

Príklad: Podnik má problém nedostatočnej tvorby výkonov. Zistiť, prečo tomu tak je, nám umožní model: $V = P * (V/P)$ V- výkony; P- počet prac.; V/P- prod. práce pracovníka

a súčasne : $V/P = V / HR * HR / SR * SR / R * R/P$

V/HR : hodinová produktivita práce robotníka

HR/SR: priemerná dĺžka smeny robotníka v hod

SR/R: priemerný efektívny fond robotníka v dňoch(smenách)

R/P : podiel robotníkov na pracovníkoch

Takže môžeme oba rozklady spojiť a tak určiť relevantné činitele:

$V = P * V/HR * HR/SR * SR/R * R/P$

Ak tento model naplníme čísel. údajmi za plán. a bežné obdobie,

ľahko zistíme príčinu nedost. tvorby výkonov.

Metódy kvantifikácie vplyvu deterministických činiteľov. (kniha)

Výber metódy použitej na riešenie tohoto problému závisí od konštrukcie analytického modelu, najmä od väzieb, ktoré existujú medzi ukazovateľom, ktorého odchýlku analyzujeme a ukazovateľmi (činiteľmi), o ktorých predpokladáme, že ju spôsobili. Na podnikovej úrovni máme takéto druhy väzieb:

Aditívne väzby činiteľov. Kvantifikácia vplyvu determinujúcich činiteľov je pri nich jednoduchá. Vyplýva z toho, že sú pri nich priamo súmeriteľné absolútne rozdiely činiteľov. Vypovedacia schopnosť možno zväčšiť

a.) ak sú rozdiely u všetkých činiteľov všetky kladné / všetky záporné : je vhodné dané rozdiely deliť Δx (zmenou syntet. ukazovateľa) a charakterizovať tak relatívny (%) vplyv rozdielných hodnôt jednotlivých činiteľov na rozdielnú hodnotu synt. ukazovateľa.

b.) ak sa vyskytujú aj kladné aj záporné hodnoty rozdielov činiteľov: je užitočnejšie porovnať rozdiely činiteľov s hodnotou X_0 , čím získame informáciu, o koľko % je hodnota X_1 nižšia / vyššia oproti X_0 v dôsledku rozdielnej hodnoty jednotlivých činiteľov.

Multiplikatívne väzby činiteľov. Vyčíslenie vplyvu zmeny jednotlivých činiteľov je komplikovanejšie pretože:

a) daný absolútny rozdiel rôznych analytických ukazovateľov vyvoláva rôzny rozdiel analyzovaného (syntetického ukazovateľa) napr.: ak vzrastie pri platnosti vzťahu $X = a \cdot b$ hodnota ukazovateľa „a“ o 2, zmení sa hodnota syntetického ukazovateľa X inak, ako keď vzrastie o 2 ukazovateľ „b“

b.) pri daných absolútnych rozdieloch jednotlivých analytických ukazovateľov je absolútny rozdiel analyzovaného syntetického ukazovateľa rôzny v závislosti na veľkosti skutočných hodnôt ukazovateľov: najmä : $a_0 = 10$; $b_0 = 2$ t.j. $x_0 = 20$

a ak sa zmení a : $a_1 = 12$; $b_1 = 2$ t.j. $x_1 = 24$ tak $\Delta x = 4$

ale ak sa zmení b : $a_1 = 10$; $b_1 = 4$ t.j. $x_1 = 40$ tak $\Delta x = 20$

Z uvedeného vyplýva, že pri multiplikatívnych väzbách nie sú ich absolútne rozdiely súmeriteľné teda $\Delta x \neq \Delta a * \Delta b * \Delta c$

Pre rozdelenie Δx na jednotlivé činitele potrebujeme osobitné metódy napr.:

a.) **m. reťazového dosadzovania** – najfrekvencovanejšia, je založená na zásade

„ceteris paribus“ teda na predpoklade, že sa mení len jeden činiteľ, ostatné sú nezmenené.

=Výhoda : najväčšia prednosť = jednoduchosť

= Nevýhoda : jej použitie však komplikuje skutočnosť, že správnosť výsledkov závisí od poradia činiteľov. Pre zoradenie činiteľov možno dať len všeobecný návod, najskôr majú byť uvedené činitele extenzívne (kvantitatívne) a až potom intenzívne (kvalitatívne).

b.) **M.logaritmická** - používa sa v prípade multipl. väzieb činiteľov a analýzy ukazovateľa.

= vychádza z indexov zmien jednotlivých činiteľov (ich absol. rozdiely sú nesúmeriteľné)

= odstraňuje problém „reťazového dosadzovania“ súvisiaci s podhodnotením prvého činiteľa a nadhodnotením prvého činiteľa a nadhodnotením posledného činiteľa.

= obmedzenia – nemožno použiť ak máme záporné čísla, lebo tieto nemajú logaritmy. Takýmto číslom je napríklad strata.

c.) **Metóda funkcionálna** – takisto um. kvantifikáciu vplyvu činiteľov pri multipl. väzbách.

= Vychádza z koeficientov zmien jednotlivých činiteľov (logaritmická z indexov).

Kombinované väzby činiteľov – Model obsahuje multiplikatívne aj aditívne väzby

- je spravidla viacstupňový. Ako ukazuje obrázok rozkladu rentability VK (pozri neskôr)

- Pri kvantifikácii vplyvu determinujúcich činiteľov sa použijú metódy využívané pri aditívnych a multiplikatívnych väzbách. Ale výpočet je rozložený do krokov zodpovedajúcich stupňom modelu a vždy sa postupuje v závislosti od toho, aká je väzba ukazovateľov.

Premenné veličiny a meranie ich zmien.(prednáška)

exogénne; endogénne; absolútne; relatívne (pomerové)

Ukazovateľ = premenná veličina Údaj = hodnota tejto veličiny

Ukazovatele (kniha)

majú v živote ekonóma osobitné miesto, sú vlastne obrazom objektívnej reality

ak má byť obraz jasný, verný a spoľahlivý sprostredkovaním, musíme použiť adekvátne ukazovatele. Pri tvorbe ukazovateľov sa treba v prvom rade rozhodnúť o mernej jednotke, ktorá sa použije. najčastejšie prichádzajú do úvahy tieto merné jednotky : naturálne (počet pracovníkov, výr. a p); pracovné (Nh); peňažné (Sk, mil. Sk); časové

Správny výber mer. j. je predpokladom správneho hodnotenia ekonomických realít.

Členenie ukazovateľov:

Absolútne ukazovatele vyjadrujú určený jav bez vzťahu k inému javu : napr.: počet pracovníkov, N výroby; sú citlivé na veľkosť podniku; zahrňame k nim aj rozdielové ukazovatele t.j. ukazovatele, ktoré získame z rozdielu 2 absolútnych ukazovateľov napr. čistý prevádzkový kapitál

Relatívne ukazovatele hovoria o vzťahu 2 rôznych javov; ich číselná hodnota vyjadruje veľkosť jedného javu pripadajúceho na mernú jednotku druhého javu, z čoho vyplýva, že ich citlivosť na veľkosť podniku je podstatne nižšia až zanedbateľná

Členenie relatívnych ukazovateľov v závislosti od konštrukcie:

a) podielové – vypovedajú o štruktúre skúmanej skutočnosti, o vzťahu časti k celku napr.: VK/CK, Z/A

a.) vzťahové – konfrontujú pojmovo rozdielne, ale rovnocenné veličiny, medzi ktorými sú logické väzby napr.: výnosy/pracovníci, Z/K.

a) indexy – časovo rozlíšené rovnaké veličiny napr.: výnosy₁ / výnosy₀; N₁₉₉₈/N₁₉₉₉

Stavové vypovedajú o stave (viazanosti) k určitému okamihu; sú necitlivé na dĺžku obdobia, na konci ktorého je daný okamih; Napr. ukazovatele kvantifikujúce stav majetku či finančných zdrojov napr. k 31.12.1999

Tokové vypovedajú o vývoji ekonomickej skutočnosti za určité obdobie (interval). V jeho rámci sa skúmané hodnoty kumulujú, preto dĺžka intervalu výrazne ovplyvňuje ich veľkosť; napr. ukazovatele N a V (výška N a V je záv. na dĺžke obdobia, za kt. ich sledujeme).

Syntetické vypovedajú o ekonomickej realite veľmi obsažne a komplexne; Ich info o stave a vývoji odrážajúcej skutočnosti obsahuje všetky jej rozhodujúce charakteristiky, vlastnosti či výsledky; Do syntetických ukazovateľov sa premietajú aj výsledky čiastkové.

- Napr. rentabilita CK.

Analytické majú čiastkový obsah, vypovedajúci len o časti podieľajúcej sa na celku, Napr. obratovosť zásob, nepodarkovosť výroby.

Analýza efektívnosti podniku.(prednáška)

-z ekonomickej teórie : Transformácia vstupov na výstupy je efektívna, ak používa takú kombináciu dostupných zdrojov a kapacít na produkciu výstupov, že nemôže žiadnou inou kombináciou týchto zdrojov a kapacít dosiahnuť vyššieho množstva výstupov t.j. firma sa pohybuje na hranici svojich výrobných možností.

-Firma je teda ekonomicky efektívna v okamžiku, keď sa hraničné príjmy = hraničným výnosom a v prípade dokonalej konkurencie sú tu najnižšie N na jednotku produkcie a najvyšší Z na jednotku produkcie

-Ekonomická teória síce poskytuje odpoveď na to, kedy je firma efektívna, ale vzniká tu otázka ako možno tieto ekonomické aktivity dosiahnuť. Odpoveď nám poskytne **komplexná ekonomická analýza**, kt. hodnotí firmu ako celok (a ide nielen o analýzu P ale aj okolia).

-Komplexná ek. A je predpokladom pre zmeny, ktoré by mali viesť k vyššej efektívnosti (nachádza medzery), analyzuje úroveň výsledkov hospodárenia a fin. spôsobilosti v podnikaní.

Metódy hodnotenia ekonomickej efektívnosti.

Vychádzajú z ukazovateľov. Hodnotenie sa uskutočňuje v 3 krokoch:

analýza výkazov, tvorba sústavy ukazovateľov, vyhodnotenie miery efektívnosti

Modely hodnotenia ekonomickej efektívnosti.

1. Analýza absolútnych ukazovateľov:

- analýza trendov

- percentuálny rozbor

ide o A masy efektívnosti, masy rentability; pričom záleží na veľkosti P a zmenách výr. činiteľov

2. Analýza pomerových ukazovateľov:

ukazovatele rentability (profitability ratios)

ukazovatele aktivity (asset utilization ratios)

ukazovatele výrobné a prevádzkové (production and operation ratios)

ukazovatele stavu majetku (asset condition ratios)

ukazovatele zadĺženosti (debt ratios)

ukazovatele platobnej schopnosti (liquidity ratios)

ukazovatele peňažných tokov (cash-flow ratios)

ukazovatele trhovej hodnoty P t.j. ukaz., kt. vyplývajú z údajov kapitálového trhu (firm market value ratios)

3. Analýza sústav ukazovateľov (prednáška + kniha)

Sústava ukazovateľov taká množina ukazovateľov, pri konštruovaní ktorej sa rešpektovala požiadavka čo najvernejšej reprodukcie a deskripcie skúmanej ekonomickej reality. (Súbor logicky nepreviazaných „bezmyslienkovite“ vybraných ukazovateľov nepovažujeme za sústavu ukazovateľov.)

Pyramídové: Vzniká postupným rozkladom jedného relatívne veľmi silného ukazovateľa, pričom možno voliť počet stupňov rozkladu. Možno ich tvoriť až do detailov. Medzi ukazovateľmi sú jasné vzťahy a kauzálne väzby (aditívne, multiplikatívne a kombinované) a sú medzi nimi matematické vzťahy.

Zmysel pyramídových modelov: Kvantitatívne zobrazíť, aké dôsledky budú mať rôzne rozhodnutia pre kvantifikáciu firemných cieľov. Funkcie :

- 1) Vysvetliť vplyv zmeny jedného /viacerých ukazovateľov na ciele hospodárenia podniku.

- 2) Uľahčiť transparentnosť analýzy doterajšieho vývoja firmy.

- 3) Použitie v plánovaní a controllingu.

Napr.: **rozklad rentability VK (ROE)**

Z / VK

Z / T : A / T : VK / A

Z/Zpč * Zpč/Vpč * I/Vpč

Fix.A/T + Ob.A/T + Ost.A/T

VK/CK * CK/A

1 - Npč/Vpč

NIM/T + HIM/T + FI/T

1 - VK/A

1. vetva

2. vetva

3. vetva

Zpč- zisk z prevádzkovej činnosti

Vpč- výnosy z prevádzkovej činnosti

1. vetva (pred.)

hovorí o ziskovosti tržieb;;vysoká ziskovosť je prevažne výsledkom dobrej kontroly N a hospodárnosti (ťažký priemysel: kladú dôraz skôr na ziskovosť T, pretože je tu pomalší obrat A; potravinársky, spotrebný a obchodný priemysel je zameraný na nižšiu ziskovosť T a aby dosiahli určitú úroveň ROA je rozhodujúci rýchly obrat A celkom.);podniky s vysokou K náročnosťou potrebujú dlhú dobu na rozšírenie svojej kapacity (musia dosahovať relatívne vysoké ziskovosti T, aby prilákali dostatočné množstvo K)

Zvýšenie ziskovosti dosiahnu : z rozsahu produkcie,z dôvodu bariér pre vstup do odvetvia, stratégiou diferenciácie kroku (musí použiť takú kombináciu výrobkov, ktoré najviac ovplyvnia rentabilitu

Tieto podniky majú klesajúce VNj a fungujú v rámci kapacitného obmedzenia t.j. vysokú kapacitnú náročnosť vytvára obmedzenie pre obratovosť K. čím vyššia ziskovosť, tým lepšie

-Z/T musíme posudzovať aj z pohľ. d. ukazovateľov :celk. objem tržieb, rýchlosť obratu Z

absolútnu čiastku Z možno zvýšiť zvýšením objemu tržieb

-ak je zisková marža nízka / klesá niekoľko rokov, mal by sa analytik zameriavať na analýzu jednotlivých druhov nákladov

-podniky menej kapitálovo náročné: vstup do odvetvia je tu jednoduchý, z čoho vzniká vysoká konkurencia ; ak chcú tieto podniky dosiahnuť určitú úroveň rentability VI, mali by sa zamerať na čo najväčšiu obratovosť K-lu)

Zisková vetva : $Z/T = (T-N)/T = 1 - N/T$

Nákladová vetva : $N/T = (T-Z)/T = 1 - Z/T$

2.vetva (pred.)patrí sem skupiny ukazovateľov, ktoré ovplyvňujú efektívnosť podniku :

obrat celkA, obrat fix A , doba obratu A : Doba obratu A = (A celkom- ^{priemer. stav} * 365) / T

Zdroje výpočtu: (A01^(stĺpec 3+4) :2) / (V1+V5)

- v danej vetve analyzujeme výsledovku aj súvahu (1.vetva je analýza len výsledovky a 3. vetva je analýza len súvahy)

3. vetva (pred.)ukazovatele :stupeň prekapitalizovania,stupeň podkapitalizovania,stupeň samofinancovania,celková zadlženosť ,miera zadlženosti

(poznámka : všetky ukazovatele pozri str. 17)

Rozklad ROA:Z /A

$Z / T \quad * \quad T / A$

$N / T \quad * \quad Z / N \quad 1 : A / T$

$SME / T + SI / T + Osob. / T \quad Fix. A / T + Ob. A / T + Ost. A / T$

Sme- spotrebovaný materiál a energia, SI- služby

Predikčné:

-Bankrotové modely: Altmanov index, Index dôveryhodnosti, Tafflerov model, Beermanova disk. f.

-Bonitné modely: Tamariho model, Rýchly test (Kráľičkov quick test),Multivariačná disk. F., Argentiniho model , Beaverov model

-Normály tempa rastu

Predikčné modely sú pokusom identifikovať úroveň ekonomicko - finančného zdravia na základe komplexnej charakteristiky a to nie len z hľadiska minulého, súčasného ale aj budúceho vývoja.

Zdroje údajov : základné účtovné výkazy: Súvaha, Výkaz Z a S, CF. interpretácia :

*Súvaha – aktíva a pasíva [A], [P]
Výkaz Z a S - výnosy a náklady [V]*

Vstupné údaje musia byť relevantné.

Paralelné: Sú budované tak, že ukazovatele alebo ich skupiny sú radené „vedľa seba“

Napr.: ukazov. odbytu ukazov. výroby ukazov. práce finančný ukazovateľ

Ukazovatele majú rovnaký význam, nie sú medzi nimi transparentné vzájomné vzťahy .

Maticové: vzniká vertikálnou a horizontálnou kombináciou ukazovateľov

Teória grafov: Netradičným postupom tvorby sústavy ukazovateľov je ak sa sústava ukazovateľov buduje na báze teórie grafov. Vzťahy medzi ukazovateľmi sú znázornené pomocou orientovaných hrán. Pohyb v smere orientácie hrany znamená „+“ alebo „*“ a pohyb v proti smere orientácie hrany znamená „-“ alebo „:“

Vyhodnocovanie sledovaných hodnôt.(pred.)

Vyplyva z poznatkov vyspelých ekonomík, ale naše podmienky sa vyznačujú špecifickými, kvantitatívne odlišnými rysmi (čo tiež ovplyvňuje výsledky). Daná skutočnosť musí byť rešpektovaná hlavne pri interpretácii číselných výsledkov. Nemali by sme sa obmedzovať len na mechanické porovnávanie čísel a hodnôt ale mala

by sa využívať :**Fundamentálna analýza** -Je to odborný odhad založený na odborných, teoretických a praktických skúsenostiach analytika.Vypovedacia schopnosť technologických ukazovateľov môže byť ovplyvnená. Je vylúčené, aby bola firma dobrá vo všetkých ukazovateľoch : vzniká problém súhrnného ocenenia. Daná hodnota ukazovateľa môže znamenať rôzne výsledky. Napr. vysoká zadlženosť: nemôžeme jednoznačne povedať, či je lepšie podnikat' s CK alebo nie (podnik môže byť stratový tak aj tak). To znamená, že izolované posudzovanie ukazovateľov nemá prakticky zmysel. Je nutné vzťahovať určité hodnoty ukazovateľov na určitej báze.

Stanovíť optimálne hodnoty je veľmi ťažko. Je nutné zohľadniť údaje v porovnaní :

v čase : porovnávanie v rôznom čase v rámci jednej firmy

v priestore: porovnávanie firmy s ostatnými

s plánom : porovnávanie naplánovaných úloh so skutočnými

s expertnou skúsenosťou: experti majú svoje prístupy na základe intuície

Využitie výsledkov:v podn.manažmente,je nutné zamerať sa na zabezpečenie výnosnosti používaných zdrojov

Analýza rizika a jeho vplyv na rentabilitu.(pred.)

Prevádzkové riziko : je to rozsah, ako je v podniku využívaný HIM a s ním spojené FN a aký je pomer medzi FN a VN;;ide vlastne o analýzu prevádzkového rizika (o mieru rizika zakotveného v danej štruktúre A)

Finančné riziko : vyplýva zo skladby zdrojov pre financovanie podniku.Podľa nárokov na poradie úhrady : prednostné právo úhrady majú úroky a istiny (úhrady veriteľov pred akcionármi). Úhrada dividend pre akcionárov je tým vyššia, čím vyššie je finančné riziko.

Samotná analýza prevádzkového rizika.-ide o vzťah FN a VN;;využívané techniky: - bod zvratu (analýza nulového bodu) - analýza hraničných (marginálnych N)- dáva info o príspevku na úhradu (príspevok na úhradu = predajná cena – VN).problémom danej analýzy je spôsob oddelenia FN od VN :

a.úplné FN : odpisy, nájomné, platy zamestnancov, manažérov..., niektoré dane úplné VN : b.spotreba materiálu a energie c.zmiešané : je potrebné urobiť analýzy

návrh amerických odborníkov: pomer FN/VN nahradiť pomerom HIM/Acelkom

Samotná analýza finančného rizika.

-ide o analýzu dlhov (dlhová politika)--miera zabezpečenia finančných zdrojov--nie je jednoznačné ak povieme, že zvýšením podielu CZ sa zvýši ROE, pretože je nutné preskúmať aj povinnosť fixnej platby (úrokov) z týchto zdrojov.

Pre podnik platí: čím väčšie prevádzkové riziko , tým väčší dôraz je kladený na ziskovosť T

čím väčšie finančné riziko , tým väčší dôraz je kladený na vyššiu obratovosť K

AMADEUS(Databáza finančno - ekonomických ukazovateľov)produkt belgickej spoločnosti Bureau van Dijk

v ČR je partnerom Albertina data s.r.o,na vytváraní sa podieľalo 28 európskych firiem,obsahuje info o 200 000 firmách z 30 krajín Európy,cenaročné predplatné : 12 aktualizácii - 17 000 EUR;;jednorázový nákup : 2 aktualizácie – 10 200 EUR

Podniková analýza.(kniha)-Analýza podniku je nutné vypracovať v dvoch okruhoch:

a, **A súhrnných výsledkov podniku** – úlohou je vysvetliť globálne výsledky P a ich vplyv na jeho pozíciu na trhu.

b, **A parciálnych výsledkov** - umožňujúca precizovať poznanie výsledkov súhrnných

Finančná analýza je východiskom analýzy súhrnných výsledkov. A k ťažiskovým otázkam fin. analýzy patrí :

analýza likvidity p.- zameraná na schopnosť podniku uhradzovať jeho záväzky. Príliš vysoká likvidita neumožňuje vkladať prostriedky do IM a investovať, čo ohrozuje rozvoj podniku a jeho budúcu efektívnosť. Nízka likvidita neumožňuje splácať záväzky a kazí meno podniku.

analýza fin. štruktúry p. – ťažiskom je skúmanie fin. zdrojov P a ovplyvňovanie optimálnej skladby.

analýza aktivity p. – skúma efektívnosť využitia podnikového majetku. Konkrétne ide o analýzu obratovosti podnikových A ako celku a tiež vybraných položiek aktív. Nadpriemerná viazanosť (teda

podpriemerná obratovosť) má negatívny dopad na podnikové výsledky.

analýza trhovej hodnoty p. Zdrojom podkladov pre fin. A je účtovná závierka podniku a z nej predovšetkým výkazy Súvaha : dáva info o podnikovom majetku (Aktíva) a finan. zdrojoch jeho krytia (Pasíva). A a P sa vnútorne členia. Na základe štruktúry A sa analyzuje a hodnotí najmä likvidita P ; štruktúra P je podkladom pre analýzu stupňa zadlženosti (fin. samostatnosti) P.

Výkaz Z a S : dáva info podnikových výnosoch a nákladoch. Z ich rozdielu vyplýva HV podniku (Z / S) za sledované obdobie. V, N a HV sú rozdelené do 3 častí : prevádzkovej, finančnej a mimoriadnej.

Výkaz CF : dáva info o príjmoch a výdavkoch P o ich rozdiel – peň. prostriedkoch

Postup fin. analýzy: 1. Vypočítajú sa fin. pomerové ukazovatele za analyzovaný P 2, Ukazovatele porovnáme s priem. ukazovateľmi za dané odvetvie. 3. Skúma sa vývoj ukazovateľov v čase. 4. Analyzujú sa vzájomné vzťahy medzi pomerovými fin. ukazovateľmi. 5. Návrh opatrení.

Na finanč. analýzu možno použiť tieto ukazovatele:

Ukazovatele likvidity: Vyjadrujú schopnosť podniku uhradiť splatné záväzky.

Likvidnosť: schopnosť prevodu jednot. majetkových súčastí (položiek A) na pohotovú platobnú prostriedky. Triedy Aktiv : Najlikvidnejšie : peniaze, ceniny, krátkodobé CP; Majetkové súčasti realizované v krátkej dobe – splatné krátkodobé pohľadávky; Menej likvidné – zásoby; Dlhodobá likvidita – obligácie, dlhodobé pôžičky, termínované vklady (fin. I); Nelikvidné (takmer nelikvidné) – HIM

Likvidita a solventnosť : charakterizujú a kvantifikujú úroveň úhrady záväzkov. Likvidita sa vzťahuje k dlhšiemu obdobiu, solventnosť ako momentálna schopnosť.

Okamžitá likvidita = Najlikvidnejšie A (1. trieda) / okamžité splatné záväzky

- vyjadruje solventnosť, ideálny stav : hodnota = 1 - vtedy je k dispozícii toľko plat. prostriedkov, koľko činia okamžité splatné záväzky.

Pohotová likvidita = Najlikvidnejšie / Krátkodobé záväzky

- je zabezpečená ak na 1 Sk pripadá najmenej 0,20 Sk najlik. Prostriedkov, prijateľný interval : 0,2 až 0,8; ak porovnáme veličiny rozdielom : čisté poh. prostriedky 1. stupňa

Bežná likvidita = (Obežné A – Zásoby) / Krátkodobé záväzky - berieme do úvahy len tie pohľadávky, u kt. je predpoklad, že budú splatené, mal by mať hodnotu : 1,5 .ak porovnáme veličiny rozdielom : čistý peňažný majetok

Celková likvidita = Obežné A celkom / Krátkodobé záväzky má mať hodnotu : 2,5, celkové krátkodobé záv. nemajú presiahnuť 40% hodnoty obežných A, ak porovnáme veličiny rozdielom : čistý pracovný K

Ukazovatele aktivity: vyjadrujú ako efektívne podnik hospodári so svojimi aktívami.

dobu obratu zásob = (Priem. stav zásob * 365) / Tržby resp. (Zásoby * 365) / N celkom vyjadrujú koľko dní trvá 1 obrátka.

dobu obratu pohľadávok = (pohľadávky * 365) / Tržby vyjadruje priem. dobu, ktorú musí podnik čakať od okamžiku predaja po obdržanie platby

obrat fixných A = Tržby / Fixné A. priemer.stav zdroje výpočtu: $(V1+V5)/(A03_{(stlpec\ 3+4)}:2)$; vyjadruje využitie fixných A; pri interpretácii je nutné zohľadniť mieru opotrebenia fix. aktív: starý P bude mať priaznivejšiu hodnotu ako mladý

obrat celkových A = Tržby / A celkom. priemer.stav zdroje výpočtu: $(V1+V5)/(A01_{(stlpec\ 3+4)}:2)$

vyjadruje využitie celkových A

Ukazovatele zadlženosti : vyjadrujú rozsah použitia cudzieho K na financovanie potrieb P.

celková zadlženosť = cudzie zdroje / A celkom odporúčaná hodnota : 30 – 50 %; zdroje výpočtov : $P79 / A01$; hodnota pod 50% : pozitívny vývoj; hodnota nad 50% : negatívny vývoj – ak máme vyššie hodnoty : banka nám neposkytne úver (je to pre ňu riziko).

stupeň prekapitalizovania = VI / Stále A

odporúčaná hodnota : pod 1; rast hodnoty je znakom pozitívnym; ak je hodnota = 1 : všetky stále A sú financované VI (VI používame aj na krytie obežných aktív a to je už prepych); ak je hodnota priveľmi vysoká: znamená to, že podnik využíva CZ aj na krytie krátkodobých

A; charakterizuje dlhodobú finančnú stabilitu podniku; je pre P menej nebezp. ako podkapitalizovanie; príznaky: včasné platenie veriteľom, spomalený obrat zásob

stupeň podkapitalizovania = $(VI + \text{dlhodobé záväzky}) / \text{Stále A}$ odporúčaná hodnota : nad 1; ide o krytie dlhodobého majetku; pokles danej hodnoty : naznačovanie rizika fin. úpadku

stupeň samofinancovania = VI / A celkom ; odporúčaná hodnota : nad 30%

miera zadlženosti = Cudží K / VI ; odpor. hodnota : do 70 %; poukazuje na fin štruktúru

krytie úrokov = $(Z \text{ pred zdanením} + \text{Úroky}) / \text{Úroky}$; vyjadruje schopnosť podniku platiť „cenu“ za cudzí K

pomer prevádz. príjmov a dlhov = CF / Dlhy ; vyj. schopnosť splácať dlhy (krytie dlhov)

Ukazovatele rentability (výnosnosti, efektívnosti): Vyjadrujú výsledok (výnosnosť) podnikového úsilia. Do ich úrovne a vývoja sa premietajú úroveň a vývoj likvidity, aktivity a zadlženosti a ukazovatele rentability ich tak „zhŕňajú“ (syntetizujú). Spoločné pre rôzne konštruované ukazovatele rentability je, že konfrontujú čistý výsledok podn. činnosti so základom (menovateľom), kt. najčastejšie vyjadruje objem vloženého K alebo objem podn. činnosti.

R celkových pasív – ROI (return on investment) = $(HV_{\text{úo}} + N\text{-dové úroky}) / \text{Pasíva celkom}$

Zdroje výpočtu: $(V60+V42)/P61$; Vypovedá o vložených zdrojoch do podniku : zhodnotením tej časti, ktorú tvorí VI = ČZ (HV_{úo}) a zhodnotením tej časti, ktorú tvorí cudzí K = N-ové úroky; Ide o najsyntetickjšie vyjadrenie výnosnosti celkového K; Odporúčaná hodnota pre daný ukazovateľ nie je (je totiž rôzna v závislosti od príslušného odvetvia)

R celkových aktív – ROA (return on assets) = $(HV_{\text{úo}} + N\text{-dové úroky}) / \text{Aktíva celkom}$

Zdroje výpočtu: $(V60+V42)/A01$; Charakterizuje návratnosť celkového vloženého K; Prezentuje využitie celkových aktív bez ohľadu na zdroj financovania; Posudzujeme, či podnik efektívne hospodári so všetkými používanými prostriedkami; Zahŕňa N a cudzích zdrojov umožňuje porovnávať spoločnosti s rôznou finančnou štruktúrou.

Nie je metodicky čisté : čistá rentabilita celkového majetku (K)

- $HV_{\text{úo}} / A \text{ celkom}$
- $HV_{\text{úo}} / P \text{ celkom}$
- $HV_{\text{úo}} / (VI + \text{cudzíe zdroje})$ VI = P62 Cudzíe zdroje = P79

R VI – ROE (return on equity) = $HV_{\text{úo}} / VI$

Zdroje výpočtov: $V60 / P62$; Vyjadruje zhodnotenie vlastného K; Odporúčaná hodnota: čím viac, tým lepšie - nie je možné ju určiť, pretože pre každé odvetvie je iná. Min. hodnota ROE by však mala dosahovať minimálne výšku úrokovej miery (pretože len vtedy je výhodnejšie podnikat ako vložiť peniaze do banky); Dlhodobý plán by však mal zabezpečovať rast daného ukazovateľa; Hodnota ROE by mala byť > ako úroková miera bezrizikových CP (t.j. štátnych CP) ROE – ÚM = riziková prémia

Žiadúce vzťahy : ROE > ROA > ÚM

($HV/VI > HV/A > N\text{-ové úroky} / \text{Cudzíe zdroje}$) nepatria tu rezervy (idú sem len dlhodobé a krátkodobé záväzky, bankové úvery, výpomoci)

ÚM = úroková miera

R tržieb (v%) Hrubá rentabilita tržieb = $(\text{Prevádzkový HV} / T) * 100$

Zdroje výpočtu: $V29 / (V01+V04)$; Ukazuje na schopnosť podniku dosahovať Z pri daných tržbách t.j. koľko dokáže podnik vyprodukovať na 1 Sk tržieb; Odporúčaná hodnota je rôzna v závislosti od odvetvia no minimálne by mala mať hodnotu 4%

R ZI Rentabilita ZI = HV / ZI

Zdroje výpočtu: $V60/P63$; informuje o zhodnotení vkladov; pr. ak $RZI = 100\%$: to znamená, že $HV = ZI$ t.j. za rok som dosiahol rovnaký Z aký som vložil (náš K sa vrátil do roka)

Operačná rent tržieb Operačná rentabilita T = $(Z \text{ pred zdanením} / \text{Tržby}) * 100$

Zdroje výpočtu a, $(V52 + V51) / (V01 + V04)$; b, $(V29 + V47) / (V01 + V04)$; ide o percentuálny pomer Z pred zdanením k tržbám; vyjadruje čiastočnú efektívnosť podniku; vyjadruje nepriamo pokles N a efekt zvyšovania tržieb : z toho nám vyplýva konk. schopnosť podniku; v niektorých prípadoch nepostrehne pokles tržieb pri súčasnej úspore N : to znamená, že je nutné urobiť analýzu N na FN

a VN ;ukazovateľ by mal mať vo vývojovej rade rastúcu tendenciu- len vtedy je podnik dobrý

Čistá rent tržieb Čistá rentabilita $T = (HV_{uo} / Tržby) * 100$

Zdroje výpočtu: $V60 / (V01 + V05)$; $HV_{uo} = HV$ bežného obdobia + mimoriadneho obdobia

HV-je to rozdiel mimoriadnych V a N, je to výsledok nepredvídateľnej náhody, je to výsledok ne-/úspešnosti manažmentu na rozdiel od predchádzajúcich ukazovateľov neberieme do úvahy V06 a V07

Ukazovatele trhovej hodnoty: Obohacujú finančnú analýzu o pohľad subjektov „z vonku“ teda investorov resp. potencionálnych investorov. Títo hodnotia podnik nielen na základe minulých výsledkov, ale tiež jeho budúcnosti a rizikovosti podnikania. Tieto skutočnosti sa premietajú do trhovej ceny akcií. Na vyjadrenie trhovej ceny sa používajú : vzťah kurzu a zisku = Trhová cena akcie / Zisk na 1 akciu

ukazovateľ je známy pod skratkou P/E (Price/Earning ratio);vyjadruje, koľko sú investori ochotní zaplatiť za 1 menovú jednotku (Sk, DM ...) vykázaného zisku;jeho interpretácia je zložitá, pretože pozitívny vývoj sa môže dosiahnuť aj pri poklese zisku , čo je nežiadúce

kurz akcie = Trhová cena akcie / Nomin. hodnota akcie .odporúčaná hodnota : čím je >1 , tým je jeho pozícia na trhu stabilnejšia

dividendový výnos = Dividenda na akciu / Trhová cena akcie .vypovedá o výnosnosti podniku pre investorov

Market-to-Book Ratio = Súčet trh. cien všetkých akcií / Účtovná hodnota VI

hodnota ukazovateľa > 1: podnik je prosperujúci, s dobrou budúcnosťou;hodnota ukazovateľa < 1: investori posudzujú budúcnosť ako rizikovú a reprodukčnú schopnosť A ako nedostatočnú.

Analýza vzťahov medzi finančnými ukazovateľmi.

Vnútorne väzby ukazovateľov možno demonštrovať na vzťahu ukazovateľov ROA a ROE - Du Pontove rovnice :Vieme , že $ROA = \frac{\text{ČZ}}{A}$ celkom

Tento ukazovateľ môžeme ďalej desagregovať na : $ROA = \frac{\text{ČZ}}{T} * \frac{T}{A}$ Du- pointova rovnica

Prvý zlomok ČZ/T (rentabilita tržieb) vyjadruje zhodnotenie spotrebovaných výrobných činiteľov.Druhý zlomok T/A vyjadruje viazanosť (obrat)celkových A.Rozklad súčasne ukazuje dve základné cesty dosahovania požadovanej (plánovanej) rentability A. V rôznych odvetviach sú najmä s ohľadom na ich investičnú náročnosť rôzne možnosti rastu rentability: V investične nenáročných odvetviach sa požadovaná rentabilita dosahuje najmä väčšou obrátkou aktív pri nižšej ziskovosti tržieb. (Baťov slogan: „veľký obrat, malý zisk“). V investične náročných odvetviach je naopak vyššia rentabilita tržieb (ziskovosti) pri menšej (pomalejšej) obratovosti.

Ukazovateľ ROA možno ľahko previesť na ROE : $ROE = ROA : VK / A$

čo možno rozviesť : $ROE = \frac{\text{ČZ}}{T} * \frac{T}{A} : \frac{VK}{A} = \frac{\text{ČZ}}{VK} / A$...kvantifikuje štruktúru K (st. fin. samostatn

Analýza HV (pred.) určenie determ.činiteľov,stanovenie smeru ich pôsobenia,stanovenie veľkosti ich pôsobenia

Kategórie Z v anglosaských krajinách:

- Z pred odpočítaním odpisov, úrokov, daní (ZUOD)
- Z pred odpočítaním úrokov a daní (ZUD)= prevádzkový HV
- Z pred zdanením (ZD) = $HV_{bč} + \text{daň z príjmov za bežnú činnosť}$
- Z po zdanení (Z) = $HV_{uo} = HV_{bč} + HV_{mč}$

Analýza tvorby hospodárskeho výsledku. (kniha+pred.)Spoznanie štruktúry HV a analýza faktorov, ktoré determinujú jeho tvorbu, má za cieľ odhaliť prípadné slabé miesta v zabezpečení a organizovaní transformačného procesu, ktoré znižujú celkový zisk.

Štruktúra HVPrvým krokom analýzy HV je spoznanie jeho štruktúry. Pre potreby úspešného finančného riadenia podniku je cenné vedieť, ktoré aktivity prinášajú zisk a ktorá činnosť je naopak stratová.

Štruktúru HV možno analyzovať prostredníctvom modelu desagregácie :

$HV_{uo} = HV_{bč} + HV_{mč}$
 $HV_{bč} = DP_{bč} + MHV_{b}$
 $HV_{mč} = DP_{mč} + MHV_{m}$
 $HV_{uo} = DP_{bč} + DP_{mč} + MHV_{b} + MHV_{m}$

Vprev. - Nprev FV - FN

HV_{uo} – HV účtovného obdobia (V 60),HV_{bč}- HV bežnej činnosti netto (V 52),HV_{bčb} – HV bežnej činnosti brutto ,DP_{bč} – daň z príjmov bežnej činnosti,MHV_n- mimoriadny HV netto (V 58),MHV_b- mimoriadny HV brutto (V 53-V54),HV_{prev.b} – prevádzkový HV brutto (V 29),HV_{fo.b}- HV finančných operácií brutto (V 47)

Rozhodujúcim zdrojom Z za účtovné obdobie býva spravidla prevádzkový HV. Jeho súčasťou je :výsledok z obchodnej činnosti-obchodná marža (V 03);výsledok z predaja vlastných výrobkov a služieb- tzv. HV z realizácie (V 05);výsledok súvisiaci s existenciou tzv. doplnkových výnosov (zmena stavu vnútropodn zásob vlastnej výroby (V06), aktivácia (V07), výsledok z predaja investičného majetku a materiálu (V19), tvorba a čerpanie prevádzkových rezerv a ďalšie.HV z finančných operácií je výsledkom finančných výnosov a finančných N.Je spojený s -vlastnením CP a iných finančných investícií - s využívaním CZ v podnikaní -s dopadmi kurzových rozdielov pri obchodovaní so zahraničnými subjektami Faktory, ktoré ovplyvňujú jeho výšku :interné : voľba štruktúry K-vých zdrojov, kvalita finančného investovania, znalosti z oblasti ZOO, politických rizík externé : výška úrokovej miery, vývoj menových kurzov, možnosti finančného investovania; podnik ich nedokáže ovplyvniť, iba sa im musí snažiť čo najrýchlejšie prispôbiť, príp. ich vplyv účinne minimalizovať.Mimoriadny HV: určujú väčšinou mimoriadne, náhodné udalosti, ktoré zvyčajne zo strany manažmentu nie sú ovplyvniteľné (napr. živelné pohromy). Potom aj mimoriadny Zisk alebo Strata sú skôr výsledkom nepredvídateľnej náhody ako úspešnosti či neúspešnosti riadenia.

Základné prístupy k analýze tvorby HV z realizácie vybraného sortimentu výrobkov.

Hl. činitele, ktoré determinujú tvorbu HV z realizácie sú: objem realizácie;zmena sortimentu;jednotková predajná cena;jednotkové N-kalkulácia Všetky tieto faktory majú svoje miesto v modeloch pre analýzu Z z realizácie. Jednotlivé prístupy k analýze sa však líšia pohľadom na uvedené činitele a vzťahy medzi nimi.

Tradičný prístup k analýze tvorby Z z realizácie.uvažuje s úplnou kalkuláciou bez jej vnútornej štruktúry v zmysle fixnosti a variability nákladov. Predpokladá teda, že N, T i Z sa v závislosti od zmeny objemu realizácie menia rovnakým tempom (t.j. všetko čo vyrobíme aj predáme). Jej základom je jednoduchý model zisku ako rozdielu tržieb a celkových nákladov: $Z = T - N$ čo možno vyjadriť, vzhľadom na analyzované činitele: $PHV = \sum PC_i * Q_i - \sum N_i * Q_i$

$\Delta Z = \Delta Z_Q + \Delta Z_{PC} + \Delta Z_N + \Delta Z_S + m$

ΔZ_S = zmena sortimentu m = náhodné udalosti

Výpočet ΔZ_Q :objem realizácie ovplyvňuje Z z realizácie priamo úmerne a kvantifikácia jeho vplyvu prebieha v troch krokoch: 1.vyčíslime index zmeny realizácie: $IQ = (\sum Q_i * PC_{i-1}) / (\sum Q_{i-1} * PC_{i-1})$, ktorý udáva rast objemu realizácie v porovnateľných cenách 2.indexom realizácie „povýšime“ základný (plánovaný) zisk na tzv. prepočítaný zisk: $Z_{prep} = Z_{t-1} * IQ$ 3.kvantifikujeme vplyv zmeny objemu realizácie na zisk z realizácie porovnaním základného (plánovaného) a prepočítaného zisku: $\Delta Z_Q = Z_{prep} - Z_{t-1}$

Výpočet ΔZ_{PC} :predajná cena ovplyvňuje Z z realizácie priamo úmerne, jej vplyv vyčíslime porovnaním skutočne dosiahnutej realizácie ocenennej raz základnou (plánovanou) a raz bežnou (skutočnou) PC: $\Delta Z_{PC} = \sum Q_i * PC_i - \sum Q_i * PC_0$

Výpočet ΔZ_N :kalkulácia ovplyvňuje zisk z realizácie nepriamo úmerne, kvantifikáciu vplyvu uskutočnime porovnaním skutočného objemu realizácie vyjadreného raz v plánovaných kalkuláciách a raz v skutočných kalkuláciách: $\Delta Z_N = \sum Q_i * N_i - \sum Q_i * N_0$

Výpočet ΔZ_S : sortiment ovplyvňuje Z z dôvodu rôznej ziskovosti a nákladovosti jednotlivých výrobkov. Keďže analytický výpočet vplyvu sortimentu na Z z realizácie je náročný a prácny, v praxi sa často uspokojíme s tým, že za vplyv zmeny sortimentu považujeme rozdiel medzi celkovou zmenou zisku a súčtom vplyvov predchádzajúcich troch činiteľov:

$\Delta Z_S = \Delta Z - (\Delta Z_Q + \Delta Z_{PC} + \Delta Z_N)$

Moderný prístup k analýze PHV. ide o modely reš.členenie N na FN a VN: $Z = T - (VN + FN)$

$Z = \sum PC_i * Q_i - (\sum Q_i * VN_i + FN)$ Z modelu je jasné, že jedine variabilnú časť nákladov je možné vidieť ako fciu objemu realizácie (pričom samotná variabilná kalkulácia je považovaná za nemennú). Naopak fixná zložka celkových N sa odpočítava od T

ako celok, pretože ju treba uhradiť bez ohľadu na objem realizácie. Celkové FN teda nie sú fciou objemu realizácie, v určitom čase a určitom rozmedzí kapacít sú konšt.. Faktorovej A potom podrobíme len v závislosti od objemu realizácie meniacu sa časť modelu, čím sa analýza Z transformuje na analýzu príspevkového zisku (PNU). $PNU = \sum Q_i * (PC_i - VN_i)$ PNU = príspevok na úhradu

Je dobré vybrať výrobok s čo najvyšším PNU, ide o optimalizáciu sortimentu. FN budeme hodnotiť oddelene. Po vývoji totiž nemusia byť konštantné. Aj na zmenu FN pôsobí mnoho činiteľov, napr. rast cien E, nájomného, poistného, atď., ale ich zmena nie je v žiadnom prípade (v rozsahu existujúcich kapacít) vyvolaná zmenou objemu realizácie. Takýto model príspevkového Z obsahuje zmiešané- aditívne i multiplikatívne matematické väzby, možno ho však relatívne jednoducho riešiť metódou reťazového dosadzovania.

Využitie analýzy nulového bodu v analýze tvorby HV z realizácie.

Analýza nulového bodu je založená na striktnnej klasifikácii N vzhľadom k ich reakcii na zmeny objemu výroby a realizácie na fixné a variabilné. Základnou filozofiou tejto metódy je skutočnosť, že pokiaľ nie sú z T za realizované výkony uhradené VN na ne vynaložené, ale aj všetky FN príslušného obdobia, ktoré vznikli bez ohľadu na vyrobené a realizované množstvo výkonov, nemožno hovoriť o tvorbe Z. Východiskom analýzy je opäť matematický model Z z realizácie, ktorý obsahuje rovnaké činitele ako predchádzajúce modely:

$Z = Q * PC + (VN_j + FN)$ Z v rovnici predstavuje Z vyprodukovaný z realizácie jedného druhu výrobku.

Jednou z dôležitých infos, ktorú model poskytuje, je hodnota tzv. nulového resp. kritického bodu. Ak má byť Z nulový, potom rovnica Z má tvar: $0 = Q * PC + (Q * VN_j + FN)$

Po úprave dostaneme výpočet kritického bodu: $Q_k = FN / (PC - VN_j)$ Z takto vyjadreného modelu zistíme objem realizácie v naturálnych jednotkách, pri ktorom T pokrývajú práve všetky N – Z je nulový. Až predajom množstva, prevyšujúceho túto kritickú hodnotu, výrobok prinesie Z.

Niekedy však môže nastať situácia, že budeme potrebovať určiť veľkosť T v kritickom bode bez toho, aby sme počítali množstvo výkonov (v naturálnych jednotkách), napríklad ak sledujeme obrat iba v peňažných jednotkách, alebo budeme analýzu nulového bodu využívať pre viaceré nerozlišované výrobky. V tom prípade rovniciu Z pre analýzu nulového bodu upravíme: $T_k = FN / p_z = FN / (1 - v_j)$ { T_k = kritický objem T ; p_z = percentuálny podiel príspevkového Z v 1 Sk tržieb; v_j = percentuálny podiel VN v 1 Sk tržieb} Analýza nulov. bodu poskytuje tiež graf. pohľad na analyz. faktory a vzťahy medzi nimi, tzv. graf nulového bodu.

Analýza použitia HV (pred+ kniha).

HV ako zdroj samofinancovania podniku: V štruktúre VK, ktorý predstavuje trvalý zdroj krytia podnikových potrieb, možno vymedziť v zásade 3 zložky:

1. Základné imanie, teda vklady vlastníkov externé vlastné zdroje financovania
2. Kapitálové fondy (prijaté dary, dotácie)
3. HV ... interné zdroje, ktoré si podnik vytvoril vlastnou činnosťou.

Zložky VI: **HV bežného účt.ob.** - je to výsledok práve skončeného roka, ktorý má podobu Z / S. Predstavuje však iba prechodnú formu vlastného zdroja od zostavenia ročnej účtovnej závierky k 31.12. až do doby rozhodnutia o jeho použití v priebehu nasledujúceho obdobia. Po tomto rozhodnutí nadobúda iné formy v rámci VI, alebo odchádza z podniku v podobe záväzkov voči vlastníkom z titulu ich podielu na Z.

Neuhradená strata minulých rokov – t.j. strata, ktorá ešte nebola uhradená

Nerozdelený Z minulých rokov – Z, ktorý zostáva v P pre samofinanc. ale nebol pridelený do žiadneho fondu

Jednou z podôb Z vo VI sú **fondy zo Z : zákonný RF** – je zo zákona povinný pre kapitálové spoločnosti. Služi na krytie strát spoločnosti a na prekonanie nepriaz. priebehu hospodárenia. **štatutárne a ostatné fondy**: sú väčšinou účelovo viazané, napr. fond odmiern, fond rozvoja...

Úlohou analýzy použitia Z je posúdiť: 1. dodržanie povinnej tvorby RF 2. splnenie povinnosti podniku voči rôznym subjektom, vyplácaných na báze čistého Z, ako napr. splátky úverov, odmeny

členom orgánov spoločnosti 3. mieru účelového viazania Z v rôznych dobrovoľne tvorených fondoch 4. adekvátnosť výšky výplaty podielov zo Z vlastníkom v závislosti od výšky dosiahnutého Z a potrieb samofinancovania podniku. - na to možno použiť model pre faktorovú analýzu miery vyplácaných dividend: $(Div / ZK) = (Div / Z) * (Z / VK) : (ZK / VK)$

div – dividendy, Z – použiteľný čistý Z, ZK – základný K, VK – vlastný K Podľa uvedeného modelu miera vyplácaných dividend závisí:

-priamoúmerne od podielu časti Z určeného na výplatu dividend na celkovom použiteľnom Z (Div / Z) - v úrovni tohoto podielu sa prejavuje boj veľkých a malých akcionárov

-priamoúmerne od úrovne zhodnotenia VK (Z / VK) - tento faktor by mal byť rozhodujúcim nástrojom zvyšovania miery vyplácaných dividend

-nepriamo úmerne od podielu ZK na VK podniku (ZK / VK)

Dividendová politika (predn.): Výplatný pomer = dividendy na akciu / Z na akciu

Aktivačný pomer = 1 - výplatný pomer

$g = ROE * \text{aktivačný pomer} = Z / VI * (1 - \text{výplatný pomer})$

g = miera rastu investovaného K akcionárov v dôsledku reinvestovaného Z

Aktivačný pomer: aký Z ostáva na podnikanie ; vyjadruje proporciu reinvestovaného Z (aký pomer Z je reinvestovaný t.j. je ponechaný na rozvoj podniku)

Analýza CF. Ak má mať prehľad o peňažných tokoch splniť svoju info a analytickú fciu, musí mať adekvátny rozsah ale i obsah. Samotný obsah je daný účelom, pre ktorý sa zostavuje, požadovaným rozsahom a použitou metódou zostavovania. Spôsob vykazovania je výrazne ovplyvnený aj rozsahom a kvalitou disponibilných údajov pre ich sledovanie.

Výkazy o peňažných tokoch možno koncipovať 3 základnými spôsobmi:

1. výkaz CF koncipovaný na zákl. toku platieb (príjmov a výdavkov) - tzv. priamou metódou
2. výkaz CF koncipovaný na základe N a V korigovaných o zmenu súvahových položiek
3. výkaz CF konc. na zákl. Z za bežné účt.obdobie korigovaného o zmenu súvah. položiek

Ukazovateľ CF a jeho význam pre finančnú analýzu.

Na rozdiel od výkazu CF, ktorý popisuje peň. toky, ukazovateľ CF predstavuje peň. prebytky vytvorené činnosťou podniku na financovanie vlastných potrieb. Vyjadruje vnútorný finančný potenciál podniku, jeho vnútornú finančnú silu. Kým Z, symbolizujúci produkčný potenciál podniku, je iba možným zdrojom prírastku peň. prostriedkov, CF ako peň. prebytok prevyšuje hodnotu pracovného K podniku, teda jeho rezervoár likvidných prostriedkov.

Zvyčajne je nositeľom finančnej sily podniku prevádzková činnosť. Preto aj pre krátkodobé posudzovanie tvorby peňažných prebytkov v podniku sa uvažuje nie s celkovým CF, ale len s CF z prevádzkovej činnosti. Pri podrobnejšom a presnejšom výpočte tohoto ukazovateľa nepriamou metódou prevádzkový HV, ktorý je východiskom výpočtu, upravujeme o nasledujúce položky súvisiace s prevádzkovou činnosťou:

Prevádzkový HV + odpisy IM + zvýšenie (- zníženie) stavu rezerv - zvýšenie (+ zníženie) prechodných účtov aktív + zvýšenie (- zníženie) prechodných účtov pasív + zvýšenie (- zníženie) zásob + zvýšenie (- zníženie) krátkodobých pohľadávok + zvýšenie (- zníženie) krátkodobých záväzkov

Takto vyčíslený CF je brutto ukazovateľom, keďže prevádzkový HV nie je zdanený.

Vo výkaze CF: riadok A - t.j. čistý HV upravený o nepeňažné operácie a zmeny obežných aktív. Ide teda o netto CF. Keďže riadok A je výsledkom tokov v bežnej a mimoriadnej činnosti, ak chceme vyčísliť relatívne stabilný vnútorný finančný potenciál podniku, potom je presnejšie toky spojené s mimoriadnou činnosťou vylúčiť.

Ukazovateľ CF má vo finančnej analýze aj širšie využitie, najmä v množstve pomerových ukazovateľov, v ktorých najčastejšie nahrádza Z. napr.: Fin. efektívnosť tržieb = CF / T , Finančná efektívnosť aktív = CF / A

možno ho využiť v Du Pontovej rovnici: $CF / A = CF / T * T / A$

možno ho využiť aj na vyjadrenie schopnosti podniku splácať cenu úverových zdrojov: Schopnosť splácania úrokov = CF / platené úroky

Disponibilný CF: podnikom skutočne použiteľné prostriedky, teda bez daní a úrokov, ktoré sú určené oprávneným subjektom Doba splácania dlhov = cudzie zdroje / disponibilný CF

optimálne obdobie: 3-5 rokov s prihliadnutím na mnohé ďalšie podmienky.

možno ho použiť na charakterizovanie miery finančného krytia I z vlastných zdrojov samofinancovania. Hodnota nad 1 vypovedá o možnosti ďalšieho alternatívneho využitia CF (na dividendy, splátky dlhov, ...). Hodnota pod 1 identifikuje nutnosť externého financovania investícií Stupeň samofinancovania I = disponibilný CF / I

na prednáške len toľko: CF = Z + Odpisy + (-) Δ Čistého pracovného K(ČPK)

ΔČPK = ČPK bežného účt. ob. – ČPK minulého účt. ob.

ČPK = OA – CZ krátkodobé

(Zdroje výpočtu: $A_{28} - (P_{91} + P_{103})$)

ČPK = (CZ dlhodobé + VI) - Fixné Aktíva

ČPK = časť OA financovaná dlhodobými zdrojmi; = ukazuje relatívne voľnú časť záväzkov, ktorá nie je zaťažená krátkodobými záväzkami

USA: samostatný výkaz o tvorbe a použití ČPK

SR : špecializované oddelenie , ktoré sa venuje iba ČPK (VSŽ); neoddeliteľnou súčasťou analýzy ČPK a jeho zmien musia byť aj štrukturálne prístupy založené na rozbere Doby obratu jednotlivých zložiek OA a Dobou obratu krátkodobých záväzkov. Keby sme chceli výkaz CF vyjadriť pomocou ČPK: rozdelíme príjmy a výdavky na oblasť bežnej hospodárskej činnosti a oblasť dlhodobých finančných zdrojov a stálych A

Pri analýze CF je nutné upresniť rozsah príjmov a výdavkov, daní, úrokov z výdavov, mimoriadnych výdavov a príjmov spadajúcich do CF.

Analýza výroby (vyjadrenie a meranie kvantitatívnych výsledkov podniku)

Úlohou analýzy výroby je kvantifikovať výsledky výrobných činností za sledované obdobie. Tieto výsledky môžeme merať v merných jednotkách:

1. naturálnych (ks, m, kg...): sú jednoznačné, konkrétne a teda zrozumiteľné na vyjadrenie úžitkových hodnôt, ktoré podnik v danom období vyrobil. Naturálne jednotky môžu byť bez problémov použité tam, kde podnik vyrába len 1 druh výrobkov. Tam, kde sa vyrába viac výrobkov, i keď podobných, je ich použitie problémom, neumožňujú vyjadriť objem výroby 1 číslom. Taktiež nedávajú možnosť zistiť akým podielom sa na hotových výrobkoch podieľa skúmaný podnik a akým podielom participujú iné podniky.

2. pracovných (normohodiny): objem výroby „oceňujú v jednotkách času. Vyjadrujú spotrebu živej práce a tak umožňujú získať info o tom, aké množstvo práce vynaložil pri výrobe skúmaný P. Jednotlivé Nh možno spočítať, teda zosumarizovať rôznorodé výrobky. Každý P má iné normy. Niektoré práce však nie sú normovateľné (napr. programátor : nemôžeme normovať riadky programu- niekedy je veľmi dobrý program úplne krátky.)

3. peňažných (hodnotových- Sk, Euro,...): používajú sa v prevažnej miere. Umožňujú sumarizovať a koncentrovanou formou vyjadriť rôznorodú produkciu nielen dokončenú ale aj v rôznych fázach reprodukčného procesu. Východiskom pre hodnotové vyjadrenie je objem výroby vyjadrený v naturálnych jednotkách alebo v Nh, ktoré sú ocenené predajnými cenami alebo N na výrobu.

Hodnotové ukazovatele kvantitatívnych výsledkov podniku:

Z účelovej charakteristiky N vyplýva, že majú byť vynakladané podľa predmetu činnosti podniku na výrobky, práce, služby, t.j. výkony podniku.

Výkony sú predovšetkým výsledkom hmotného, naturálneho výrobného procesu, môžu byť vyjadrené vo fyzických jednotkách, ale sú aj výsledkom hodnotového procesu, t.j. sú ocenené. Výkony definujeme ako objem hodnôt vyprodukovaných z vynaložených N za určité časové obdobie.

Hodnotové ukazovatele:

Neredukované : vznikajú na báze vlastných N výkonov t.j. obsahujú hodnotu všetkých vstupov – materiál, energia ... ale aj nakupované služby a nakupované polotovary.

-výnosy : sú to výkony vyjadrené v peňažnej forme prostredníctvom cien. Služia na úhradu nákladov výkonov. Členenie: prevádzkové: ($V_1 + V_4 + V_{19} + V_{21} + V_{23} + V_{25} + \dots + V_{27}$) z finančných operácií : ($V_{30} + V_{32} + V_{36} + V_{37} + V_{41} + V_{43} + \dots + V_{45}$) mimoriadne: (V_{53})

Dôl. položkou prevádz. výnosov sú T za predaj tovaru a T za predaj vl. výrobkov a služieb. Ich podiel vyjadruje, do akej miery sa podnik venuje obchodnej činnosti, či rastie alebo klesá schopnosť podniku predávať vyrobené výrobky, resp. poskytovať služby.

-výroba : je to ukazovateľ z hľadiska oceňovania výkonov nehomogénny, v takejto podobe sa nepoužíva (je to len súčtový riadok vo výkaze Z a S, potrebný pre výpočet ukazovateľa pridaná hodnota). $V_4 = V_5 + V_6 + V_7$

Ona si k tomu pridala aj tržby (v knihe to nie je)

-tržby ($V_1 + V_5 + V_{19} + V_{30}$)

Redukované: podávajú o objeme podnikovej činnosti vernejší obraz, neskrývajú započítaním výsledkov práce dodávateľských podnikov.

-pridaná hodnota : Je dôležitá pre výrobné podniky (hutnícke, strojárské...). Jej zmyslom je vyjadriť hodnotu podniku vytvorenú v podniku.

PH = výsledok obchod. činnosti (marža) a výroby – výrobná spotreba (spotreba materiálu, E, služieb) ($V_{11} = V_3 + V_4 - V_8$) ($V_8 = V_9 + V_{10}$)

-obchodná marža : Je dôležitá pre obchodné podniky. ($V_3 = V_1 - V_2$)

-čistá výroba : z N výroby obsahuje len osobné N (predpokladá sa, že mzda sa vypláca za novovytvorenú hodnotu) a Z. čistá výroba = PH – Odpisy (č.v. = $V_{11} - V_{18}$)

Faktorová analýza objemových ukazovateľov (faktory zmeny objemu výroby)

-rozumieme hľadanie príčin zmien objemových ukazovateľov. Predpokladá to vymedzenie faktorov a vyjadrenie ich vzájomných vzťahov v modeloch, ktoré umožňujú kvantifikovať vplyv zmeny faktora na celkovú zmenu objemového ukazovateľa. Jednoduché modely:

a)	$V = V/P * P$	t.j. objem výroby je fciou počtu
b)	$V = V/HIM * HIM$	t.j. objem výroby je fciou HIM a
c)	$V = V/SME * SME$	t.j. objem výroby je fciou objemu

V- výroba; P- pracovná sila; SME- spotreba materiálu a energie

Pre poznanie faktorov a určenie mieru vplyvu boli def. jednoduché väzby (multiplikatívne), kt. Vychádzajú z toho, že objem výroby je vždy výsledkom- určitého nasadenia majetku, ktorý má podnik k dispozícii - účinnosti využívania tohoto majetku

Čiastkové väzby (a,b,c) umožňujú iba jednostranný pohľad na faktorovú zmenu výroby, ale predstavujú základ pre komplexný model, ktorý zohľadňuje vplyv viacerých ale aj všetkých dôležitých výrobných činiteľov: $V = P * V/SME * SME/HIM * HIM/P$

Z uvedeného je zjavné, že objem výroby závisí priamo úmerne od počtu pracovníkov a produktivity práce, ktorá je limitovaná čiastkovými ukazovateľmi: -účinnosťou spotreby materiálu (V/SME): V_4/V_9 ; -využitím HIM (SME/HIM) ; -vybavenosťou pracovníkov (HIM/P). Využitie analýzy objemu výroby : pri zostavovaní plánu výroby a pri plánovaní controllingu (hodnotení plánovaných úloh). Tento model pre neredukované ukazovatele možno uplatniť aj pri analýze redukovaných ukazovateľov napr: $PH: PH = P * PH/SME * SME/HIM * HIM/P$

PH je zmiešaný ukazovateľ a jeho vývoj môže taktiež ovplyvniť zmenu objemu výkonov t.j. kvality výsledku a zmenu hospodárnosti. Rozklad:

$$\begin{array}{ccccccc} PH & & & & & & \\ Vp & * & PH/Vp & & & & \\ V/Vp & + & OM/Vp & - & VSp/Vp & & \\ Tvv/Vp + Zsz/Vp + Akt/Vp & & & & Tpt/Vp - Npt/Vp & & \\ SME/Vp + Sl/Vp & & & & & & \end{array}$$

Vp : výnosy z prevádz. činnosti, OM : obežný majetok, VSp : výrobná spotreba, Tvv : T z predaja vlastných výrobkov (V5), Zsz : zmena stavu vnútropodnikových zásob vlastnej výroby (V6), Akt : aktivácia (V7), Tpt : T za predaj tovaru, Npt : N za predaj tovaru, SME: spotreba materiálu a energie (V9), Sl : služby (V10)

Analýza tržieb za predaj vlastných výrobkov.

Objem T, t.j. predaný objem výroby, považujeme za dôležitý ukazovateľ kvantitatívnych výsledkov podniku. Vypovedá o tom, či výroba bola účelná, t.j. či mala svojho odberateľa. Výška T je veľmi dôležitá pre dosiahnutie Z z realizácie, ktorý je základom tvorby prevádzkového HV. Na objem T majú vplyv vnútorné výsledky fy. (množstvo a kvalita výrobkov, prác, služieb) ale aj externé podmienky (realizačné ceny, veľkosť trhu, konkurencia a pod.). Preto aj analýza T môže byť zameraná tradične t.j. dovnútra firmy alebo trhovu t.j. zohľadňuje aj externé faktory.

Tradičná analýza T je zameraná na analýzu a kvantifikáciu vplyvu základných faktorov:

-objemu a sortimentu realizácie-predajných cien-plynulosti- tempa realizácie, na ktoré vplyva hlavne súlad marketingu a výroby, t.j. vyjasnené požiadavky marketingu na objem a sortiment výroby.

$$\Delta T = (\Delta T_Q + \Delta T_{PC} + \Delta T_S + m) \cdot k$$

ΔT_Q – zmena objemu výroby ΔT_{PC} – zmena predajnej ceny ΔT_S – zmena sortimentu

m – mimoriadna udalosť k – koeficient inflácie (ak je inflácia 7%, do vzorca : 1,07 !!!)

$$\Delta T_Q = \sum PC_{i(t-1)} \cdot (Q_{it} - Q_{i(t-1)})$$

$$\Delta T_{PC} = \sum Q_{i(t-1)} \cdot (PC_{it} - PC_{i(t-1)})$$

Trhovo orientovaný postup analýzy T: faktory zmeny objemu realizácie a predajných cien zameraných viac na situáciu na trhu. Zmenu objemu realizácie konkrétneho výrobku posudzujeme nie vo vzťahu k výrobe, ale k veľkosti trhu a postavenia podniku na trhu. Priemerné predajné ceny, ktoré firma v sledovanom období dosiahla, porovnávame s odvetvovými cenami, dostaneme tak relatívnu cenu. Odvetvová cena je priemerná cena, za ktorú výrobcovia daný alebo porovnateľný výrobok realizujú. Relatívna cena potom môže mať hodnotu vyššiu ako 1, t.j. vtedy ak cena analyzovaného výrobku je vyššia ako priemerná odvetvová, čo spravidla vyjadruje dobrú kvalitu výrobku, záujem o výrobok, nízku konkurenciu a pod. Môže to byť aj naopak, keď individuálna cena výrobku je nižšia ako 1. Uvedené môžeme znázorniť v schéme:

T výrobku

Objem realizácie (Q) v ks	*	Predajná cena (PC)
Veľkosť trhu	* Podiel na trhu	Odvetvová cena
Relatívna cena		

Relatívna cena = predajná cena / odvetvová cena

Analýza nákladov. Teoretické východiská analýzy: Analýza delí N tradične do 3 skupín:

N zobrazené vo finančnom účtovníctve, N zobrazené vo vnútropodnikovom účtovníctve, N výroby- kalkulácie, normy spotreby (sledujeme odchýlky)

Analýza N na základe finančného účtovníctva. Finančné účtovníctvo vyjadruje N ako zložky majetku v súvahe alebo ako zložky HV vo výkaze Z a S. Z tohoto hľadiska rozlišujeme dve skupiny N: N identifikovateľné s príslušným výkonom (aktivované v príslušnom období). Ide o N, ktoré sú príčinou vzniku daného výkonu. Nazývajú sa N výkonu alebo N výroby. N neidentifikovateľné s príslušným výkonom. Sú vynaložené na všeobecné zabezpečenie procesov hosp. činnosti P. Surčitým zjednodušením môžeme povedať, že vznikajú pravidelne v jednotl. obdobiach, preto sú označované ako N obdobia.

Rozhodujúcim faktorom, určujúcim obsah N finančného účtovníctva, je obsah súvahy a charakter zložiek majetku aktivovaného v súvahe. Platí účtovná zásada: Čo nie je v súvahe, musí byť vo výkaze Z a S a naopak !!!! Pri vykazovaní majetku v súvahe vznikajú 2 základné problémy: Aktivovateľnosť majetku. Platí, že ako majetok možno vykázat iba také položky, ktoré sú vo vlastníctve a ekonomickej dispozícii podniku, a ich využitím vznikne v budúcnosti ekonomický efekt. To znamená, že nemožno aktivovať majetok, ktorý toto nespĺňa (nepredajné výrobky, nepoužiteľný materiál, nevyužiteľný IM). Tieto položky treba odpísať a vykázat vo výkaze Z a S ako položky ovplyvňujúce HV (opravné položky k majetku). Objem N, ktorý možno aktivovať v majetku. Platí N-vý princíp, podľa ktorého sa môžu aktivovať iba vynaložené N (nikdy nie predpokladaný Z), a to v rozsahu peňažných prostriedkov, ktoré podnik v danom období vynaložil (z tohoto dôvodu vyplýva požiadavka oceňovať majetok v obstarávacích cenách).

Informačným zdrojom pre analýzu N je výkaz Z a S. Z jeho funkčného členenia zistíme prevádzkové, finančné a mimoriadne N. Prevádzkové: vznikajú zo základnej činnosti podniku (výroba, obchod, poskytovanie služieb), ale aj rôznych nepravidelných transakcií (poskytnuté dary, zmluvné pokuty a penále) a ostatné prevádzkové N. finančné: vznikajú z finančných a investičných operácií podniku. Ťažisko tvoria platené úroky, nákupná cena CP a ostatné finančné N, napr. kurzové straty, N z peňažného styku (bankové poplatky) mimoriadne: vznikajú pri operáciách neobvyklých pre bežnú činnosť podniku, ako aj pri mimoriadnych udalostiach, náhodne sa vyskytujúcich (manká a škody pri haváriách a živelných pohromách)

Z výsledovky analyzujeme aj úroveň hospodárnosti pomocou ukazovateľa nákladovosti.

Ukazovateľ nákladovosti vyjadruje podiel celkových N na 1 Sk výnosov: $UN = N/V$

N- náklady celkom, V- výnosy celkom

Výsledok je tým lepší, čím, je jeho hodnota nižšia, resp. čím dynamickjšie klesá.

podľa prednášky: $UN = N/\text{výkony}$ alebo N/T

N/T je rentabilita N (koľko je N vynaložených na 1 Sk tržieb)

Analýzu UN môžeme urobiť aj postupným rozkladom:

Výsledná zmena N-vosti prevádzkovej činnosti je súčtom zmien čiastkových nákladovosti.

Analýza N na základe vnútropodnikového účtovníctva. (analýza strediskových N)

Každý podnik má strediská - výrobné, zásobovacie, odbytové, pomocné a iné. N podniku je treba pretransformovať z podn. úrovne (z finančného účtovníctva) cez vnútropodnikové organizačné jednotky (hospodárske strediská, nákladové miesta) na nositele N-ov (kalkulačné jednotky). Proces transformácie: Ekonomická transformácia člení N vo výrobnom procese na priame - pripočítateľné k jednotlivým výkonom a nepriame - spoločné pre všetky podnikové výkony. Vo vnútropodnikovom účtovníctve na priame a režijné. Z praktického hľadiska nie je možné všetky priame N priradiť k jednotlivým výkonom. Problém sa zúžil na N normované na kalkulačnú jednotku, preto sú nazývané aj jednotkové N. Režijné N tak obsahujú všetky nepriame N a časť priamych N a spotrebavajú sa pri jednotlivých činnostiach, ktoré zabezpečujú hospodárske strediská. Kalkulovanie režijných N na kalkulačné jednotky je skresľované pretože ich nemôžeme veľmi presne určiť na každú jednotku.

Analýza N hospodárskych stredísk: ide o analýzu režijných N. Pri členení RN, okrem známeho členenia (druhé členenie – rež. materiál, rež. mzdy, fix., var. režijné N) je potrebné ešte rozlišovať: N súvisiace s existenciou strediska, ktoré vyplývajú z orientácie strediska na plnenie úloh a pracovníci strediska ich neovplyvňujú.

N súvisiace so skutočným objemom a štruktúrou výkonov, ktoré sú podmienené nie len technickými vlastnosťami existujúcej kapacity, ale aj výkonnosťou, disciplínou pracovníkov strediska.

Pri kontrole a analýze RN sa používajú rozdielové metódy, t.j. porovnanie predom stanovených N so skutočnosťou z vnútropodnikového účtovníctva. Pre uplatnenie týchto metód treba rozlišovať pevný a variantný rozpočet.

pevný : je na konkrétny objem výkonov, neuvažuje sa v ňom s rozdelením N na variabilnú a fixnú zložku. variantný: stanovuje vnútropodnikovému útvaru N-ovú úlohu na rôzny objem výkonov v intervale danej kapacity strediska. Pri zostavovaní rozpočtu sa rešpektuje odlišný vzťah FN a VN k objemu výkonov. Analýza strediskových N:

Kapacitná odchýlka vzniká vplyvom zmien vo využití kapacity strediska, jednotlivých technologických pracovísk a pracovných miest. Zodpovednosť za ňu by mali mať tí pracovníci, ktorí svojimi rozhodnutiami ovplyvňujú využitie kapacity.

Spotrebná odchýlka: vzniká vplyvom zmien v normalizovanej spotrebe prác, tovarov a služieb pri skutočnom využití kapacity. Vypovedá o vlastnej hospodárnosti v stredisku. Zodpovednosť a zainteresovanosť by za ňu mali mať všetci pracovníci.

Analýza N výrobku.

Ide o analýzu z hľadiska účelu. Zameriava sa na analýzu priamych (jednotkových) N t.j. kalkuláciu. Analýzu kalkulácie môžeme robiť za

dlhšie časové obdobie, sledovaním štruktúry, teda ako sa mení podiel jednotkových a režijných N na celkových výrobných N. Zmena v štruktúre kalkulácie vypovedá o substitúcii v používaní ekonomických zdrojov alebo o technických a technologických zmenách vo výrobe. Celkové N sa sledujú aj vo vzťahu k zmene ceny výrobku. Porovnaním plánovanej a výslednej kalkulácie analyzujeme priame N. Používajú sa rozdielové metódy kontroly jednotkových N a dôležitým nástrojom sú normy. Faktory zmien jednotkových N sú : zmeny ceny surovín, mat., energie;; vlastná hospodárnosť;; prácnosť;; mzdové tarify a iné.

Platí: plánovaná norma + zmena normy = operatívna norma (kalkulácia)

operatívna norma + odchýlka = skutočné N (výsledná kalkulácia)

Analyzovať treba aj zmenu v spotrebe. Môže to byť zmena normy, alebo odchýlka od normy. Zistíme ich, ak je zavedená tzv. normová evidencia priamych N t.j. zmenové a odchýlkové účtovanie priamych N buď podľa stredísk alebo priamych výkonov.

Normy a zmeny noriem vypovedajú o činnosti útvaru technickej prípravy výroby, pretože ilustrujú, ako sa menia technické, výrobné alebo iné podmienky výroby v záujme znižovania N, resp. rastu kvality hotových výrobkov (služieb)

Odchýlky od noriem vypovedajú o samotnej hospodárnosti výroby. Plusové odchýlky znamenajú nedodržanie noriem- technickej alebo technologickej disciplíny. Mínusové znamenajú úsporu, lepšie plnenie noriem.

Modernejší pohľad na analýzu. V súčasnej manažérskej ekonomike sa stále hľadajú nové metódy. Do popredia sa dostávajú iné pohľady na členenie N, napr. kategória oportunitných N - v západných ekonomikách sa veľmi skúmajú N stratenej /obetovanej príležitosti. Pre manažérské rozhodovanie je v súčasnosti veľmi dôležité sústrediť sa na delenie N na FN a VN. Rozklad ukazovateľa: nákladovosť prevádzkovej činnosti:

Npč/Vpč

VN/Vpč + FN/Vpč

VN : Vpč FN : Vpč

VN1 +VN2 +VN3 ... odpisy + úroky+ ostatné FN

VN₁₁ +VN₁₂+ VN₁₃...

VK1*Q1 VK2*Q2

VN- jednotkové kalkulačné N (VK) a časť N režijných, priamo závislých na objeme výroby. Celková závislosť je lineárna. FN- nie sú závislé na objeme výroby, menia sa len skokom (rozšírenie výrobných kapacít), zavedenie novej zmeny. Riadenie má minimálny vplyv na výšku Z.FN na jednotku klesajú, preto celková závislosť nie je lineárna. Pri delení N na FN a VN nám umožňuje analýzu príspevku na úhradu:

HVprev

PNU - FN

Vpč - VN

VN1 + VN2 + VN3 + VN4

USA: na sledovanie PNU majú špeciálne výkazy. S PNU pracujeme v 2 rovinách:

posudzujeme rentabilitu výrobku ako výrobná analýza PNU/PC;; sledujeme ročný objem vyprodukovaného hrubého rozpätia, pokiaľ celkové PNU > FNj ; potom máme Z;; prepojené na kalkulácie cez predajné ceny

Pri kalkulácii úplných N výrobku sú oprávnené pochybnosti o priamom priradení RN na jednotkové výrobky, tým bude skreslená analýza výšky prínosu výrobku k tvorbe Z. Preto sa v súčasnosti dostáva do popredia kalkulácia VN (direct casting). Táto analýza zaťažuje výrobky len VN a s FN pracuje ako s uceleným blokom. Vo VN použijeme metódu bodu zvratu. $PNU = FN$ $PNU = PC - VN$ $PNU = PNU1 + PNU2 + PNU3 \dots$

Podstatným rozdielom tejto metódy je pohľad na stanovenú minimálnu výšku ceny výrobku. RN sú nepresné (nabaľovanie RN). Kalkulácie úplných vlastných N považujeme za nerentabilné výrobky, ktorých cena je nižšia ako úplné vlastné N. Pokiaľ však súčasný objem produkcie svojim hrubým rozpätím uhradzuje FN a výroba ďalšieho výrobku nevyvolá ich zvýšenie, potom stačí, aby jeho cena bola vyššia ako jeho VN a výrobok prináša Z (vychádza z teórie nulového bodu) To dáva priestor pre variantné riešenia.

Naše finančné účtovníctvo PNU nesleduje, vykazuje výkonovú spotrebu, ktorá je vzhľadom k PNU nepresná; naše sleduje objem externých N bez ohľadu na vzťah k objemu výroby. Direct casting – ak zabehaný P- nepoužíva